

שמעתא אליבא דהלכתא

גליון שמי"ב - פרשת אמור - תשע"ה - קהילת הניכי הישיבות, רמת ב' ס

פניני הלכה

חשיב לחבירו מנין חימים בעומר האם יכול לחזור ולספור בברכה

א- כתב הרמב"ם (פ"ז מהל' תמידין ומספין כ"ה) מנה ולא בירך יצא ואינו חוזר ומברך. וכתב הר"ד אבודרהם (עמ' רמ"ב) דלפיכך צריך ליהדר מי ששאל אותו חברו כמה ימי הספירה, שיאמר לו אתמול היה כך וכך, שאם אומר לו היום כך וכך נמצא שכבר מנה ואינו יכול לחזור ולמנות בברכה. ודוקא כשהגיע זמן הספירה דהיינו בין השמשות, אבל אם שאל אותו מבעוד יום ואמר לו כמה יהיה לנו מהספירה זה הלילה יכול לומר לו כך וכך הם ואין בזה חשש. והובאו דבריו לדינא בשו"ע (סי' תפ"ט ס"ד).

ואף **דהט"ז** (סי' ק"ז) הקשה על דברי המחבר, ומשי"ה הסיק דלא הזהיר אלא לכתחילה, אבל אם אירע שהשיב לו ודאי לא יצא וצריך לחזור ולמנות בברכה.

האר"ר (סי' ק"ז) כתב ליישב קושיותיו. ואף **המאמר מרדכי** (סי' ק"ז) כתב דאין דברי הט"ז מחוורין ואין לסמוך עליו בזה. וכדבריו כתב **הנהר שלום** (סי' ק"ז). וכן העלה לדינא **הכה"ח** (לגרי"ח סופר זצ"ל - סי' ק"ז) דכל שהשיב היום כך וכך אינו חוזר למנות בברכה.

ויעויין **בבה"ל** (ד"ה שאם יאמר) דהביא דברי האחרונים הנזכרים, והדר כתב דמ"מ בעיקר הדין יליע טובא דדעת הגר"א דסעיף זה קאי רק אליבא דמ"ד מצות אי"צ כוונה, ולדידן דקמ"ל דצריכות כוונה צריך לחזור ולברך, ועוד דאם היה בין השמשות והאיש המשיב רגיל תמיד לברך דוקא אחר צאת הכוכבים מסתברא דהוי כמכוין שלא לצאת. אלא דסיים דלמעשה צ"ע. ע"כ.

וכיון דמדי ספק לא יצאנו שב ואל תעשה עדיף.

ב- וכתב הט"ז (ע"ש) דנ"ל פשוט דאם השיב מנין הימים בלבד ולא אמר תיבת "היום", יכול לחזור ולמנות בלא ברכה, דכל שלא אמר "היום" כך וכך ודאי לא יצא ידי"ח, דעיקר המצוה שיאמר היום כך וכך. והביאו **המג"א** (סי' ק"ז). והובאו נמי **בשלמי חגיגה** (דיני ספירת העומר ספ"ב). וכ"כ **הגר"ז** (סי' ק"ז).

ויעויין **במאמר מרדכי** (סי' ק"ז) דאף שכתב דלבו מגמגם בדברי הט"ז והאחרונים שכתבו כדבריו, דהא כיון שמשבי לזה ששואל כמה ימי הספירה בזה הלילה מבואר דר"ל היום כך וכך. סיים וכתב דמ"מ ראוי לשמוע לדבריהם מאחר שאין לנו ראיה מברכות היפך דבריהם ודברי מרן בשו"ע מוכחי קצת הכי.

אולם **האר"ר** (סי' ק"ז) דקדק מסוים דברי האבודרהם דכתב דאם שאל מבעוד יום כמה יהיה לנו מהספירה הלילה יכול לומר לו כך וכך הם, דבנין השמשות אם אמר כך וכך אינו יכול לחזור ולספור, אע"פ שלא הזכיר תיבת היום. ועוד דאם כדברי הט"ז למ"ל למימר אתמול היה כך וכך, לימא כך וכך בלא היום. ומ"מ בדברי רוב האחרונים מבואר כדברי הט"ז. וכן סתם לדינא **המשנ"ב** (סי' ק"ז), וע"ע בדברי **בשה"צ** (סי' ק"ז).

ג- וכתב הר"ש הלוי בתשובה (חלק או"ח סי' ה' - הובאו דבריו בכנה"ג סי' תפ"ט הגב"י סי' ג') דמ"ש הר"ד אבודרהם שלא יאמר כך וכך היינו שלא ישיב לו מנין הימים והשבועות, אבל אם אמר לו מנין הימים ולא מנין השבועות, נראה דיכול לחזור ולמנות בברכה. ואם בתחילת הספירה קודם שיגיע לשבועות בירך ואמר היום כ' ימים בר"ת ולא אמר ארבעה בפרש יצא. אבל אם לא בירך ולא אמר לחבירו ד' לעומר בר"ת, נראה לעני"ד דאינו חשבוני ויחזור וימנה בברכה, דמנין ר"ת אינו מספר. עכ"ל.

שמעתא אליבא דהלכתא

האם מותר להרוג זבובים ויתושים ביו"ט

א. מלאכת אוכל נפש ביו"ט ודין "מתוך". ב. מלאכות שאומרים בהם מתוך. ג. מתוך במלאכה לצורך סילוק נזק. ד. מלאכה שאי"צ לגופא ביו"ט. ה. גרמא. ו. ע"י עכו"ם.

א. מלאכת אוכל נפש ביו"ט ודין "מתוך"

מבואר **במגילה** (ו' ד) דמלאכה שהיא לצורך או"ט מותרת ביו"ט שנאמר "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וגו'". וע"כ הבערת אש לצורך, כישול ביו"ט שריא, וכן הוא בשו"ע (סי' תצה סעי' א, סי' תקיא ורסי' תקיח) ו**במ"ב** (ע"ש סי' א). וע"י מש"כ **המגיד משנה** (פ"א ה"ד), **המ"א** (רס"י תקיח), **הגר"ז** (סי' תצה אות ה) ו**האבנ"ז** (או"ח סי' תח). ויש לדון האם הריגת יתושים וזבובים המצערים את האדם בכלל המלאכות המותרות ביו"ט.

ב. מלאכות שאומרים בהם מתוך

איתא **בביצה** (ג' ב) דמלאכה שהותרה לצורך או"ט, מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, ובתנאי שיש בה צורך יו"ט קצת. וכן פסק **השו"ע** (סי' תקיח סעי' א), וע"י **בביאור הלכה** (ע"ש ורסי' תקיח ד"ה ביו"ט) אם בעלין צורך קצת מה"ת. ויעויין עוד **בביצה** (כ"ב ד) ו**בכתובות** (ז' ד) דמ"מ לא הותר אלא דבר השווה לכל נפש. וע"י **בנשמה** (כ"ל צה אות ה) שכתב שדין שווה לכל נפש הוא מה"ת, וכן הוא **במ"ג** (ע"ש סי' ק"א) ו**המ"א** (רס"י תקיח), ו**הגר"ז** (סי' תצה אות ה) ו**האבנ"ז** (או"ח סי' תח). וע"י מש"כ בזה בגלגולות וקע"ו.

והנה כתב **הרמב"ם** (יו"ט פ"א ה"ד) שכל מלאכה שחייבין עליה בשבת, אם עשה ביו"ט שלא לצורך אכילה, לוקה, חוץ מהוצאה והבערה, שמתוך שהותרה הוצאה ביו"ט לצורך אכילה, הותרה שלא לצורך אכילה, לפיכך מותר ביו"ט להוציא קטן וס"ת ומפתח, וכן מותר להבעיר אע"פ שאינו לצורך אכילה ושאר מלאכות, כל שיש בו לצורך אכילה, מותר, כגון שחיטה ואפיה ולישה וכיוצא בו. וכל שאין בהם צורך אכילה, אסור, כגון כתיבה ואריגה ובנין וכיוצא בהן, עכ"ל. וביאר **המגיד משנה** (ע"ש) דדעת הרמב"ם דכל מלאכה שהיא באכילה, כגון שחיטה וכו', אפי' עשאו שלא לאכילה, אינו לוקה. וכל מלאכה שאינה באכילה כגון כתיבה ואריגה, אפי' עשאו לאכילה, לוקה, חוץ מן הבערה, דאע"פ שאינו באו"ט עצמו, אפיה אם עשאה שלא לאכילה, אינו לוקה, וחוץ מהוצאה שהיא מלאכה באו"ט עצמו, ע"כ. [וע"י **בלחם משנה** (ע"ש) דהיינו מלאכות שאין עיקרן לצורך או"ט. ו**בפמ"ג** (פתיחה ליו"ט רפ"ב) כתב שכונתו למלאכות שאינן נעשות באוכל ממש].

וכן פסקו **הפני"י** (ביצה כג. ד"ה שם), **הנשמה** (כ"ל פ"א א) ו**המ"ב** (סי' תקיח ס"ק א) דבכל מלאכות המיוחדות לאו"ט, כגון הוצאה, הבערה, שחיטה, אפיה ובשול אומרים בהם מתוך, ואע"פ דכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא גו', קבלו חז"ל דהכונה הוא אותו מלאכות הרגילות להעשות לצורך או"ט אפי' אם עתה אין כונתו לצורך אכילה התיירה התורה.

ולפני"ז לכאורה יש להתיר הריגת יתושים וזבובים המצערים אותו דמתוך שהותרה מלאכת שחיטה (נטילת נשמה) לצורך או"ט, הותרה אף שלא לצורך או"ט.

ג. מתוך במלאכה לצורך סילוק נזק

אלא דבאמת י"ל דבכה"ג לא אמרינן מתוך, דהנה נח' הראשונים האם אמרינן מתוך במלאכת כיבוי, דעת **הרשב"א** (ביצה כב. ד"ה א"ף) דאמרינן מתוך אף במלאכת כיבוי ומה שמצינו בביצה (כ"ב) דאסור לכבות לצורך תשמי' ולא אמרינן מתוך משום כי אינו דבר מצריק התשמש ודמי לכבוי בהקצת בשביל שלא יתעורר הבית דאסור. ואולם דעת **הרא"ש** (ביצה פ"א סי' ח ופ"ב סי' יט) דלא אמרינן מתוך בכיבוי. וכן נטקו **הב"ח** (סי' תקיח אות ח), **המ"א** (ע"ש סי' ח) ו**במ"ב** (סי' כג). וע"י **בשה"צ** (ע"ש אות ה) שנשאיר ברא"ש בדיעת הרשב"א. [וע"י **ברמב"ם** (מלכות י"א. ברי"ף ד"ה אמר) שכתב דמה"ת מותר לכבות הנר מפני דבר אחר כי הוא בכלל מכשירי או"ט דשרי ביו"ט, אלא שחכמים אסרו מכשירי או"ט שאינם קרובים לאו"ט. וע"י **במ"ב** (סי' תקיח ס"ק ד) שכסברא זו ס"ל להשו"ע]. וע"י עוד בזה בס"ד בשמעתיא עמקתא גליון שמי"ג.

וע"י **בב"ח** (סי' תקיח אות ב) שביאר דהיינו טעמא שלא אמרינן מתוך בכה"ג כי הוי מכשירין ולא אמרינן מתוך מאו"ט למכשירין או"ט. וע"י עוד שם (ע"ש ורסי' תקיח אות ח) שכתב ביאור אחר דבכה"ג לא אמרינן מתוך כי יש לחלק בין הבערה לכיבוי כי א"א לתקן האוכל בלא הבערה ולפיכך אמרינן ביה מתוך, אבל הכיבוי אינו מתקן האו"ט דפשיטא דאם לא היה צריך לכיבוי היה ג"כ מיתקן האוכל ע"י האש ולפיכך דא"פ דאם יש בכיבוי צורך או"ט מותר לכבות מ"מ לא אמרינן גביה מתוך, ע"כ. וביאר **באג"מ** (או"ח ח"ד סי' ק"ה ועיין ברא"ש) דהיתר דמתוך הוא רק כשהוא מלאכה המתקן ממש את האוכל אבל כיבוי שעושה רק שלא יקולקל האוכל אף שעכ"פ היתר גמור הוא היכא דהוא לצורך או"ט, לא אמרינן גביה מתוך.

הפני"י (ביצה כג) פירש באופן אחר, דלא אמרינן מתוך בכיבוי כי לא אמרינן כלל זה אלא באותן מלאכות שעיקרן לצורך אוכל נפש דא"א להעשות בלעדן, דבהם התיירה התורה דכתיב "לכם" לכל צרכיכם, אבל כיבוי דלא שכיח צורך לכיבוי לאו"ט אלא במיעוטא דמיעוטא לא אמרינן ביה מתוך. וע"י **באג"מ** (ע"ש) שכתב דטעם הב"ח נראה יותר.

בקובץ שיעורים (ביצה אות נו) כתב שבמלאכת כיבוי לא אמרינן ביה מתוך כדמוכח מהא דקמ"ל דאסור לכבות הנר מפני תשמי'ם, כי אינו נהנה מגוף המלאכה אלא הוא מסלק המונע מליהנות, ובכה"ג לא שייך מתוך ואף דמותר לשחוט כדי להתיר אכילה היינו משום דהתם מתקן המאכל עצמו וה"א אילו היתה האשה עצמה אסורה ומתירה שרי, אבל הכא המונע אינו מהאשה אלא בנר, ע"כ. (וצ"ע שלא הביא מח' ראשונים הנ"ל). ו**באבנ"ז** (סי' תט אות ו ואת"י) כת' נמי דלא אמרינן מתוך מאו"ט למכשירין וכיבוי נר מפני דבר אחר נקרא מכשירין, כיון שאינו נהנה מגוף הנר שמכבהו, ותשמיש מילתא אחריתא. ולפני"ז י"ל דה"ה בני"ד ענין שהריגת הזבובים אינו תיקון בדבר עצמו וכמו כן אינו אלא סילוק נזק לא אמרינן ביה מתוך.

אלא דיש לדחות דדוקא ענין כיבוי אמרינן כן כי עיקר מלאכת א"ף בה הנאה ישירה אלא סילוק נזק וע"כ דינה כמכשירי או"ט כמבואר ברא"ש (ע"ש) ו**במ"ב** (סי' תקיח ס"ק ד), אבל בשאר מלאכות י"ל דלכו"ע אמרינן מתוך אף בכה"ג (אף להבנת הב"ח והאג"מ), אבל מהקובץ שיעורים והאבנ"ז משמע שאין לחלק בזה). ועוד י"ל דלדעת **הט"ז** בסי' תקיח"ד (סי' א) שנטק לענין תשמי'ה שאם אין עיצה אחרת מותר לכבות הנר דבכה"ג אף במלאכת כיבוי חשיבא כמלאכת או"ט, ה"ה בני"ד כשא"א בענין אחר. (אלא דע"י **בביאור הלכה** (ע"ש ד"ה א) דלא סמכינן על דעת הט"ז אלא ביו"ט שני בשעת הדחק גדול).

והנה **המ"ב** (סי' תקיח ס"ק כו) התייר לחמם מים להגעיל כלי שלא יכל להכשירו מערב יו"ט. ומשמע דס"ל דאמרינן מתוך דהותרה מלאכת הבערה לצורך או"ט הותרה אף לצורך מכשירי אוכל נפש. ועפ"י כתי' **בשה"צ** (מבוא פ"ג הגה מב) שמצינו דמלאכות שנעשות באוכל עצמו (כגון הבערה) מותר לעשותן אף במכשירי אוכל נפש, ושכן מצאנו לגבי הוצאה בסימן תצ"ח סעי' ב', במ"ב (סי' ק' ובשעה"צ אות ט), בסי' תקי"ד סעי' ב' ובסי' תקי"ח במ"ב ס"ק ו', ע"כ. ולפני"ז ה"ה בני"ד דאף אם נימא שהריגת זבובים בכלל מכשירים מ"מ כיון שמלאכת נטילת נשמה היא מלאכה הנעשית באוכל עצמו אמרינן בה מתוך.

וכן **בלקט הלכות יו"ט** (ד"ה עמי יח) הביא ראיה להתיר מפלוגתת **הרמ"א והמהרש"ל** בסי' תקי"ח סעי' ג' אם מותר להוציא מפתח ביו"ט ע"מ שלא יהיה דואג ומצטער שמה יכנסו גנבים לביתו. ופסק **המ"ב** (סי' ק') דנכון להחמיר בזה. ומשמע דמעיקר הדין שרי, וא"כ ה"ה בני"ד דמעיקר הדין שרי להרוג זבובים וכדו' ע"מ למנוע צער, ע"כ. ונראה דהתם חמיר טפי וע"כ יש בו מקום להחמיר, וכ' באמת טלטול המפתח אינו עיקר סילוק הצער אלא נעילת הבית משא"כ הכא דהריגת הזבובים הוא סילוק הצער גופא, ועוד דהתם הוא רק משום הפסד ממון די"ל דלא חשיב צורך. אלא דכתי' **המ"ב** שם שאם בידו להשאיר המפתח אצל שכן צריך לעשות כן. וא"כ ה"ה בני"ד אם איכא דרכא אחריתא אסור להרגם. וכן מבואר **בשה"צ** הנ"ל שצ"ע לדברי המ"ב הנ"ל (אלא שלפי החילוק הנ"ל דהתם חמיר אפי' אפשר שיש לחלק גם לענין זה. אלא דע"י **בחת"ס** (רס"י קמז) שמבואר דמלאכת הוצאה קילא טפי לענין מתוך כי מלאכה גרועה היא).

המשך בעמ' הבא

ועוד הביא שם ראיה דשרי בכה"ג **מהביאור הלכה** (סי' תקיד על סעי' ה) שכת' דבני"א שמפחד לישון אם אין נר דלוק מסתברא דמותר לו להדליק דהוי בכלל צורך גופו כמו שמותר להחם חמין לרגליו. אולם לכאוי יש לחלק דשאני הריגת זבובים שאינו הנאה ישירה מהמלאכה משא"כ הדלקת הנר מחמת פחד שע"י הדלקת יש לו הנאה ישירה מהמלאכה.

שוי"מ שהגרש"א זצ"ל בספרו **מאורי האש** (עמ' 10 וש"ש פ"ב הגה' מ) שגם כתב כסברא הני"ל דבכה"ג דמי למכשירים ולא אמרינן מתוך, ע"י **ברא"ש** (שם), **במ"ב** סי' תקי"ז (שעה"צ אות' לו) ו**בערוה"ש** (סי' תקט אות' ד וסי' תקיד אות' ג), ע"כ. ולאחר זמן בספרו **מנח"ש** (תני' סי' ס אות' כח) צידד להתיר בני"ד משום דאמרינן מתוך והוסיף דאפי' לפי מ"ש במאורי אש לפרש כוונת הכס"מ בדעת הרמב"ם (המ"ק פ"ג הי"ח) שע"מ להתיר מדין מתוך בעינן צורך חיובי בדבר, כגוונא דאוי"ט שצריך את המאכל, וכן את הספר ללמוד בו או הלולב למצוה, ולא כשהצורך הוא רק ביעור וכליו. מ"מ אפשר דכל זה דוקא בעינן שריפת קדשים וחמץ בפסח, שהעיקר הוא הכליו, משא"כ הכא שהצורך הוא כדי שיוכל לישון. מ"מ אפשר דאין לעשות כן לכתחילה, דאפשר שהוא גם הורג כאלה שאינם מפריעים כלל. עכ"פ גם לי אין זה ברור, ע"כ.

ודעת **הגר"י מנצק"י זצ"ל** (מלאכים אומניך פי"א הגה' ד, ועי' אמת ליעקב סי' תקיח הגה' תעח) שמוותר להרוג בני"ט זבובים או יתושים המצערים אותו דאמרינן מתוך שהותרה מלאכת שחיטה לצורך אכילה הותרה שלא לצורך, כגון הריגת יתושים המצערים אותו, ע"כ. ו**הגר"ש זצ"ל** (אשרי האיש חי"ב פ"ג אות' נח) פסק דאם הם מצערים את האדם מאוד, ואין עצה אחרת יש להקל. ויש שהעירו **מהמ"ב** (סי' תקל"ג ס"ק ב) בשם **הרדב"ז** (חי"ב סי' תשכ"ז) שכת' זבובים ויתושים אם הם מצערים את האדם מותר להורגן בחוה"מ דאין לך צורך אדם גדול מזה ואע"ג דמצוי להבריחם מיד יחזורו עליו, ע"כ. והנה **הרדב"ז** (שם) כת' דבכה"ג שרי כי איכא תרתי לטיבותא מלאכה שא"צ לגופה ומלאכה לצורך מועד, ומשמע דדוקא בחוה"מ שרי, דאם אף בני"ט שרי ק"ו בחוה"מ. ואין דקדוק זה מוכרח, די"ל דקמ"ל דאף בחוה"מ שרי רק בכה"ג, ולאפוקי מדעת **היראים** (סי' שד) ודעימיה דס"ל דאין איסור בחוה"מ אלא בעשיית מלאכות שיש בהם טורח.

ד. מלאכה שא"צ לגופא ביו"ט

ועוד יש לדון דבני"ד אפשר דשרי כי הוי מלאכה שא"צ לגופא כמבואר **במ"ב** (סי' שט"ו ס"ק כז) ו**ברדב"ז** (שם). והנה מצוינו בתוס' פסחים (מו: ד"ה כתיבה) שנקטו דמשאצ"ל ביו"ט פטור. ו**במאירי** (ביצה ג' ו) גבי מת ביו"ט ראשון כתב דביו"ט לכוי"ע פטור מלשאצ"ל. ועי' **ברמב"ן** (שבת קלט: ד"ה והא) שכת' שאסור להוציא מת ביו"ט לצורך קבורה אע"פ שאינו אלא מלאכה שא"צ לגופה דאם כן בשבת נמי יתירו, וכללו של דבר שבת וי"ט שוין בדבר זה המתיר בזה יתיר בזה, ע"כ. ולפי"ז יוצא דמלאצ"ל פטור אבל אסור מדרבנן. ו**בפני"י** (שבת מו: על תוס' ד"ה דכל היכא) יצא לחדש דביו"ט משאצ"ל אסור מהי"ט משום דסתמא כתיב ביה כל מלאכה לא יעשה בהם. אמנם **בשו"ת רע"א** (סי' יז) כתב שדבריו נגד כל הפוסקים. וכן **המהר"ש** (דעת תורה ריש סי' רנח) דחה דברי הפני"י. ו**במחצית"ש** (סי' תרנ"ו ס"ק ב) נקט שדינו כמו בשבת. וכן **בא"מ** (חי"ד סי' קג ד"ה אבן) מבואר דמשאצ"ל פטור אף ביו"ט.

ועי' **בתוס'** (ביצה ג' ד"ה וא"צ) שכתבו על הא דאמרו בביצה (שם) ונפסק בשו"ע (סי' תצ"ח סעי' יד), שלא ישחוט אדם חיה ועוף ביו"ט, אא"כ יש לו עפר מוכן מבעוד יום, דאם עבר ושחט, אם יש לו דקר נעוץ מבעוד יום בעפר יתוחח, מכסהו בו, ואע"פ שנמצא עושה גומא ביו"ט מ"מ מלאכה שאצ"ל היא, והקשר ע"ז דא"כ פטור אבל אסור, ותרצו דמשום שמחת יו"ט מותר אפילו לכתחלה. ועי' **בתוס'** סוכה (ל: ד"ה מודה) שכתבו על דאמרו שם שהדס שהיו ענביו מרובות מעליו פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטין ביום טוב אלא כן ממעט אותן לצורך אכילה ויש לו אחרת מיותרת דבכה"ג הוי מלאכה שא"צ לגופה, ואע"ג דאפי' לר"ש פטור אבל אסור, הכא שרי משום מצוה, ע"כ.

ועי' **במ"א** (סי' תקב ס"ק ה) בשם **המהר"ש"ל** שהתיר מלאכה שא"צ לגופה לצורך יו"ט, ועיי"ש **במ"ב** (שם ס"ק ו) ו**בשעה"צ** (שם). ועי' **במ"ב** (סי' תצ"ח ס"ק עג) לענין הא דכיסוי הדם הני"ל דהוא מלאכה שא"צ לגופה וגם הוא מקלקל והתירו בדיעבד כששחט משום מצות כיסוי, ע"כ. ו**הגרש"א זצ"ל** במאורי האש (עמ' 10 וש"ש פ"ב הגה' מ) כתב די"ל דלר"ש דס"ל דמלשאצ"ל מהי"ט לאו מלאכה היא, מסתבר דבכה"ג שרי דהא משאצ"ל הוא משום גזרה דצ"ל, וכל שאם צריך לגופה שרי כ"ש דשרי טפי באצ"ל, עיי"ש. מבואר דמלשאצ"ל אסורה ביו"ט כמו בשבת ולא התירוה אלא במקום מצוה או שמחת יו"ט. ולפי"ז בני"ד יש לומר דשרי כי יש בזה משום צורך יו"ט.

ה. גרמא

ואכתי יש לדון להתיר בני"ד באופן שאינו הרגם בידים אלא דרך גרמא. דהנה **הרמ"א** פסק בהלכות שבת סימן של"ד (שם) להחמיר ע"פ הרבינו יואל דגרמא אסורה אם לא במקום פסידא דשרי. אולם בסי' תקי"ד (סעי' ה) פסק הרמ"א לענין יו"ט להקל. וכן הוא **במ"ב** (סי' קכ"ה) בדעת הרמ"א.

והמ"א בסי' תקי"ד (סי' הו"ס"ק ו) פסק להחמיר בין לענין שבת בין לענין יו"ט. ו**הט"ז** שם (סי' ה) כתב לענין יו"ט כי לא מצוינו חבר לרבינו יואל, וע"כ נקט להקל במקום צורך קצת. אלא שמזה דלא פליג על הרמ"א בה"ל שבת משמע דמודה שבשבת יש להחמיר. ודעת **הגרש"א זצ"ל** (שולחן שלמה סי' שח הגה' על ס"ק סח) שחידוש הרבינו יואל שרק גרם כיו"ב במקום פסידא שרי הוא תמוה, כי אין סברא לחלק, וכיון שהדעת נוטה כהשו"ע, הלכך גרמא בצירוף עוד היתר, שרי. [ודעתו (מנח"ש ח"א סי' י אות' ו ד"ה ומעתה) לענין גרמא באיסורים דרבנן, דלא מצוינו שאסור, וזה שגרם כבוי אסור, מלאכה שא"צ לגופה שאני דחמורה יותר ונחשבת כדאו, ע"כ. וכן פסק **האור לציון** (חי"ב פ"ל הגה' ב ד"ה ולענין ופמ"א הגה' ב ד"ה ומכל).]

מבואר שלענין שבת גרמא מותרת במקום צורך קצת. אולם לענין יו"ט דעת הרמ"א להקל לגמרי, ולדעת המ"א דינו כשבת. וכן פסקו **החיי"א** (כלל צ"ה אות' ה) ו**החזו"א** (שם). ו**הגר"ז** (שם אות' ט וקו"א סי' ג) כת' להקל במקום צורך גדול. ו**בשעה"צ** (סי' תקיד אות' לא) בשם **המאמ"ר** (סי' ו), **הא"י והמטה יהודה** דביו"ט גרמא שריא אף ללא הפסד. ועי' **במנח"ש** (ח"א ססי' ג). ועי' עוד בזה ולענין גרמא בגוף הדבר בשמעתא עמקתא גליון רנ"ד.

ולפי"ז י"ל דמותר להרגם ע"י פיזור רעל כדי להמיתם דאין זה אלא גרמא כמבואר **במ"ב** (סי' שט"ו ס"ק יח). אלא שאם מרסס את החרק עצמו אע"פ שאינו מת מיד י"ל דלא חשיב גרמא, ע"י בזה בגליון רנ"ד. וכן מצאתי שהוא דעת **הגרש"א זצ"ל** (ש"ש פ"ב הגה' כט) שמותר לפזר רעל כדי להמיתם כשמטרידים אותו מאוד כיון שאין בזה אלא משום גרמא ומשאצ"ל במקום צורך י"ל דשרי בשבת וכ"ש ביו"ט דמעיקר הדין גרמא שרי, וגם אפשר דחשיב צורך קצת דשרי ביו"ט משום מתוך.

ו. ע"י עכו"ם

והנה ביו"ט אמירה לנכרי אסורה כמו בשבת כמבואר **בב"י** (סי' תצ"ח), **במ"א** (סי' א), **בפמ"ג** (שם אות' ט וסי' ד תקי' א"א סי' יג ועי' הקדמה לסי' תצ"ח) ו**במ"ב** (סי' תצ"ח ס"ק א). ומ"מ בני"ד י"ל דשרי דהוי שבות דשבות במקום צער דשרי כמ"ש **הפמ"ג** (סי' תקז א"א סי' ד). ועוד דיש כאן צדדים להתיר מעיקר הדין (מלשאצ"ל ומתוך) ובכה"ג סמכין על אמירה לעכו"ם, וכמו שמצינו כעין זה **ברמ"א** (סי' תקי' סעי' א) ו**בביאור הלכה** (רי"ס תקד). וש"מ **במלכים אומניך** (פ"א אות' ב) שכתב להתיר בזה בפשיטות.

מסקנא דרינא

העולה לדינא, זבובים, יתושים וכדו' המצערים את האדם ביו"ט רשאי להרגם ע"י עכו"ם. ואם אין עכו"ם, אם בידו לסלקם ללא הריגתם או שבידו להתיר רעל באופן שממילא הם מתים יעשה כן, ואם א"א בענין אחר רשאי להרגם.

ניתן להאזין לשיעורי הלכה

מבצעמ"ם שמעתא עמיקתא שליט"א

בקול הלשון טל. 03-617-1111 יש להקיש 3-1-3 שלוחה 65

(זמן ממוצע של כל שיעור כרבע שעה)

העלון נתרם בעילום שם להצלחת התורם וכל עם ישראל - לשאלות והערות בעניני הגליון ניתן להתקשר לפל. 052-767-0503

© שמעתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגוריכם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ל: AMIKTA571@GMAIL.COM

אולם **הנה"ג** (שם) כתב דלא נראה לו כדבריו דא"כ אמאי פסיק ותני הרד"א דאין לו תקנה אלא שיאמר אתמול ביה כך וכך, והא יש לו תקנה שיאמר לו מנין הימים בלא מנין השבועות, או יאמר לו היום כך וכך בר"ת. [ועוד תקשה אמאי שלא הגיע למנין השבועות בדרך ומנה בר"ת יצא, וכשהשיב בר"ת לא יצא]. וחזר לחזק ולבאר דבריו **בשי"י כנה"ג** (סי' תפ"ט הגב"י) עיי"ש.

ועיוני **במ"א** (סי' ק"ד) דכתב דאם ספר הימים לחוד ולא ספר השבועות, או מנה השבועות לחוד, יצא יד"ח וא"צ לחזור ולספור.

והמשנ"ב (סי' ק"ז) כתב לדינא - אם ספר ימים לחוד ולא הזכיר שבועות, י"א שיצא בדיעבד, וי"א דצריך לחזור ולספור ימים ושבועות כדון, וע"כ חזר וסופר בלא ברכה. [ואם מנה שבועות ולא ימים כגון שאמר ביום השביעי היום שבו אחד ולא הזכיר ימים כלל לכוי"ע לא יצא. וביתא **בשה"צ** (סי' ק"א) דמ"ש המג"א דיצא קאי לאחר שבעה ימים, כגון שאמר היום שבו אחד ויום אחד ולא אמר מקודם היום שמונה ימים]. ולפי"ז נמצא לכאוי דאם שאלו חבירו כמה היום לעומר והשיבו היום חמשה עשר יום, לא יחזור שוב וימנה בברכה, דהא י"א דיצא ידי חובתו.

ד - אולם **בא"ר** (סי' ק"ח) דכתב די"ל דבענין השואל כל שלא הזכיר ימים ושבועות כמנהגו חזרו ומברך, דניכר שמכון שלא לצאת. שהרי הט"ז חולק על עיקר דין זה דשואל כיון דהוי כמכון שלא לצאת, אף דלא קמ"ל כותיה מ"מ בזה יש לסמוך עליו.

ואף **המשנ"ב** (סי' ק"ח) סתם משמיה דהאחרונים דאם שאלו חבירו כמה היום לעומר אחר שהגיעו למנין השבועות, אפי' אמר לו היום כך וכך לעומר לאו כלום הוא כל שלא הזכיר השבועות וצריך לחזור ולספור בברכה. וצ"ע בשה"צ (סי' ק"ח) לדברי הא"ר. והוסיף עוד דגם לדברי הגר"א דסעיף זה הוא למי"ד מצוות א"צ כונה, מוכח דלמי"ד צריכות כוונה אין צריך להיזהר בכל זה. ועכ"פ באופן זה בדואי נוכל לסמוך להקל כדעת הא"ר. [ועיוני עוד **בפמ"ג** (סי' תפ"ט משפ"ז ס"ק יז)].

ה - אך ועיוני **בזכור לאברהם** (לגרי"א אלקלעי זצ"ל - אות ע) דכתב דכיון דמדי שפיקא לא נפקא, ובפרט דמלשון השו"ע נראה דאפי' באומר לו הימים לבד אינו יכול למנות בברכה, ותו דהרב כנה"ג ס"ל בהדיא דבכה"ג לא מצי לחזור ולמנות בברכה, פשיטא דשב ואל תעשה עדיף. וכן נראה מדברי **הנה"ח** (לגרי"א ספר זצ"ל - סי' ק"ח). ולדבריהם דאין לו לברך באותו היום מחמת הספק, ישמע הברכה מחבירו ויכוין לצאת יד"ח ואחר כך יספור בעצמו.

פניני מופר

עניני שבת קדש

מצות הבדלה (א)

מעלת מצות הבדלה וענינה - ר"י צדוק אומר כל מי שאינו מבדיל על היין במוצ"ש או שאינו שומע מאחרים שמבדילין אינו רואה סימן ברכה לעולם אבל הבדיל על היין או שומע מאחרים שמבדילין הקדוש ברוך הוא קוראו קדוש ועושהו סגולה שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים ואומר ואבדיל אתכם מן העמים (פרקי דר"א פ"ט). וא"ר יוחנן ג' סגולה מכל העוה"ב הדר בא"י והמגדל בניו לתלמוד תורה והמבדיל על היין במ"ש והוא דשייר מקידושא לאבדלתא (פסחים ק"ג). (טור סי' רצו)

- "נראה לי, מפני ששבת שקולה כנגד כל המצוות... וכשאני מבדיל בין שבת לחול כתיקונה נראה כאילו אין לו הפרש בין יום השבת לימי החול. אי נמי דורש אסמכתא דקרא כתיב הכא והייתם לי סגולה מכל העמים וכתוב התם בהבדלה ואבדיל אתכם מכל העמים ודורש העמים העמים דבשכר הבדלה של שבת המה סגולה וגוי קדוש. ויותר נראה לפרש שהאומר בהבדלה בין ישראל לעמים נראה שהוא עצמו מעיד על מעלה יתירה שיש בישראל שהבדיל אותם מן האומות הלכך נקרא קדוש וסגולה שזהו תכלית ההבדלה שהבדיל בין ישראל לעמים". (פרשה שם אות' יד)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"